

SZABÓ T. ANNAMÁRIA ULLA

KÉTNYELVŰ BESZÉLŐK VERNAKULÁRIS NYELVHASZNÁLATA
BILINGUALS' VERNACULARS

Az előadás a magyar–francia kétnyelvűség tárgyában végzett szociolingvisztikai vizsgálatok egy összetett aspektusát, a kétnyelvű beszélők két generációjának vernakuláris nyelvváltozatával kapcsolatos kutatási eredményeket kívánja bemutatni.

Az elsődleges (vernakuláris) nyelvváltozatok a beszélők által legjobban birtokolt nyelvváltozatok, amelyet mindennapi társadalmi közegükben, illetőleg spontán beszédükben használnak (Kiss 1995: 14). Bell szerint tudatosan ekkor fordítja a beszélő a legkevesebb figyelmet a beszédtevékenységére (Wardhaugh 1995: 22).

Mennyire tudatos ez a "tudattalan" nyelvhasználat? A franciaországi kutatás során olyan beszédhelyzetekhez kötődő jelenségek kapcsán kérdeztem rá az adatközlők nyelvhasználatára, amelyek nagyon bensőséges, intim kapcsolatot feltételeznek (például: az ima nyelve) az adott nyelvvél vagy nyelvváltozattal (Gal 1991: 66–76). Vizsgáltam továbbá azt is, hogy olyan spontán beszédtevékenységek mögött, mint a számolás vagy a káromkodás, milyen beidegződést, nyelvi automatizmust találhatunk; illetve a tudattalan, nem akaratlagos tevékenységekhez, mint például az álom, milyen nyelv köthető. Kiinduló hipotézisem az, hogy az első és a második nemzedék vernakuláris nyelvváltozata nem azonos. Az első nemzedék esetében a magyar feltételezhető ennek, a második nemzedéknél viszont a hiányos nyelvelsajátítás, és az ezzel párhuzamos nagy mennyiségű francia nyelvi input miatt, a francia nyelv elsődlegességét lehet valószínűsíteni. Az előadás során saját kutatási eredményeimet, tágabb keretbe helyezve, Kárpát-medencei vizsgálatok adataival vetem össze (Gereben 2005: 76).

Kulcsszók: kétnyelvűség, nyelvi automatizmus, tudatosság, tudattalan, vernakuláris nyelvhasználat